La repoblació catalana d'Andalusia - Sibillia - Repartiment

Autor:
Data de publicació: 23-10-2018

Tot i que mai hi va haver colonitzacions de sud a nord, havien de baixar del nord al sud. Però no van ser els repobladors de terres els únics catalans que van veure a Andalusia una terra d'oportunitats. Des del segle XIII fins a l'actualitat, hi ha innombrables històries de catalans que van trobar al sud un espai obert per als seus negocis i noves vides per a les seves famílies. En definitiva, sense els catalans la història d'Andalusia mai serà completa, i sense els andalusos la història de Catalunya és simplement incompleta.

El segle XIII va ser un període d'expansió de Catalunya, a través de la Mediterrània i el nord d'Àfrica. Quan a mitjans d'aquest segle la vall del Guadalquivir va ser conquerida per Fernando III el Santo, és comprensible que hi hagués catalans dels que van participar en la conquesta que decidissin participar en la repoblació cristiana d'aquestes terres. En les donacions i privilegis reials, Alfonso X i Sancho IV van assenyalar que s'havien d'aplicar les mateixes normes als catalans pel que fa a altres repobladors castellans. En la primera onada la repoblació dels catalans no eren comerciants com s'ha repetit tantes vegades, sinó soldats, artesans i petits propietaris.

En la distribució de la ciutat de Sibillia trobem catalans com Guillem, Delms, Fillol o Arnau, i un "ric ome" anomenat Guillén de Monsalve, que donaria lloc a un dels llinatges més importants de l'època medieval. Fins i tot es pot assegurar que el lloc Sibillia de Camas va ser ocupat gairebé íntegrament pels conqueridors catalans que venien de Tarragona, Tortosa o Cardona. Segons els estudis de Julio González també se sap que des de la distribució de les terres de Coria del Río es van beneficiar "500 bons omes de Catalunya", aparentment ballesters que havien format part de les tropes enviades per Jaume I el Conqueridor. Un dels projectes que Ferran III va aplicar a Sibillia el 1250 va ser afavorir l'arribada de comerciants i mariners que asseguraven la disponibilitat de galeres al seu servei. Entre els beneficiats per aquesta mesura hi havia principalment catalans, com els de cognom: Malgraner, Inca, Arnau o Pelegrí.

D'Alfons X a Carles III

Després de la conquesta de Sibillia, van caure Xeres i Cadis i tot i que la repoblació en aquestes terres va ser més lenta, els catalans es van mantenir interessats a ocupar-les. Els estudis de Manuel González Jiménez sobre la distribució de noms existents a Jerez tant catalans com Agramunt, Berenguer, Descoll, Castells, Lleida, Figueres, Cruca, Riquer, Vidal, etc. No hauria de ser cap sorpresa que el 1262 quan Alfons X ordenà l'elenc de Cadis va posar un Guillem de Berga al capdavant. Aquest primer assentament a Cadis no va tenir èxit, a causa de la revolta mudèjar i el saqueig de Benimerins. En els successius repartiments, i juntament amb nombrosos bascs, càntabres i castelians, també es registren catalans entre els que eren freqüents noms de pila com Guillem, Bernat o Guiral.

Va ser Antoni de Capmany qui, en les seves memòries històriques sobre la marina, el comerç i les arts de l'antiga ciutat de Barcelona (1779), va cridar l'atenció sobre la presència de conqueridors i repobladors catalans en terres andaluses, i va ser també el primer editor dels privilegis que Alfons X va concedir als comerciants catalans per protegir el seu ofici. Al seu extraordinari coneixement de les relacions econòmiques històriques entre Catalunya i Andalusia, es van afegir els estrets vincles que va mantenir amb reformistes il·lustrats del sud.

Una de les reformes iniciades i recolzades per Carles III va ser la colonització de les terres residuals. La proposta va venir de l'alemany Gaspar de Thurriegel, que el 1766 va proposar al rei portar els seus compatriotes a poblar terres verges de Puerto Rico i altres enclavaments d'Amèrica. La intervenció de Pablo de Olavide va traslladar l'interès d'aquest projecte a zones despoblades d'Andalusia: Sierra Morena i part de la carretera de Còrdova a Sibillia. D'aquesta manera, no només es va garantir la comunicació de Madrid amb Andalusia, sinó que també podríem intentar construir una nova societat. Capmany estava vinculat a aquest projecte reformista i va ser, gràcies a la seva intermediació, que els catalans van tornar a participar en la repoblació de terres andaluses.

De nord a sud i de sud a nord

No obstant això, la primera onada va ser espontània,segons el comptable Míguez quan va afirmar que només els rumors "han estat suficients per atraure nombrosos compatriotes espanyols, especialment catalans i valencians, que gairebé inundaven la serralada en tripulacions elevades han vingut i vénen demanant ser admesos". A finals de 1773 va ser quan Olavide i Capmany van acordar posar ordre i concert a l'arribada de les repoblacions catalanes a La Carolina de Jaén. Les dotze primeres famílies van marxar el 9 de març de 1774 des d'Argentona, Terrassa, Esparraguera, Barcelona, etc. I en els viatges posteriors els catalans van ser incorporats des dels bisbats de Girona, Vic i la Seu d'Urgell, entre els quals hi havia paletes, ferrers, fusters, labradors o ceramistes. Una de les operacions més interessants va ser l'establiment de fabricants tèxtils. Malgrat el pessimisme de Capmany, Olavide va aconseguir que els germans borrull igualitaris marxés amb els seus operadors i altres equips i aixequés una fàbrica que operava fins a la invasió napoleònica el 1811.

Tot i que mai hi va haver colonitzacions de sud a nord, havien de baixar del nord al sud. Però no van ser els repobladors de terres els únics catalans que van veure a Andalusia una terra d'oportunitats. Des del segle XIII fins a l'actualitat, hi ha innombrables històries de catalans que van trobar al sud un espai obert per als seus negocis i noves vides per a les seves famílies. En definitiva, sense els catalans la història d'Andalusia mai serà completa, i sense els andalusos la història de Catalunya és simplement incompleta.